

CT-prostorové rozlišení a citlivost „z“

Doc.RNDr. Roman Kubínek, CSc.

Předmět: lékařská přístrojová fyzika

Prostorové rozlišení a citlivost „z“

Prostorové rozlišení

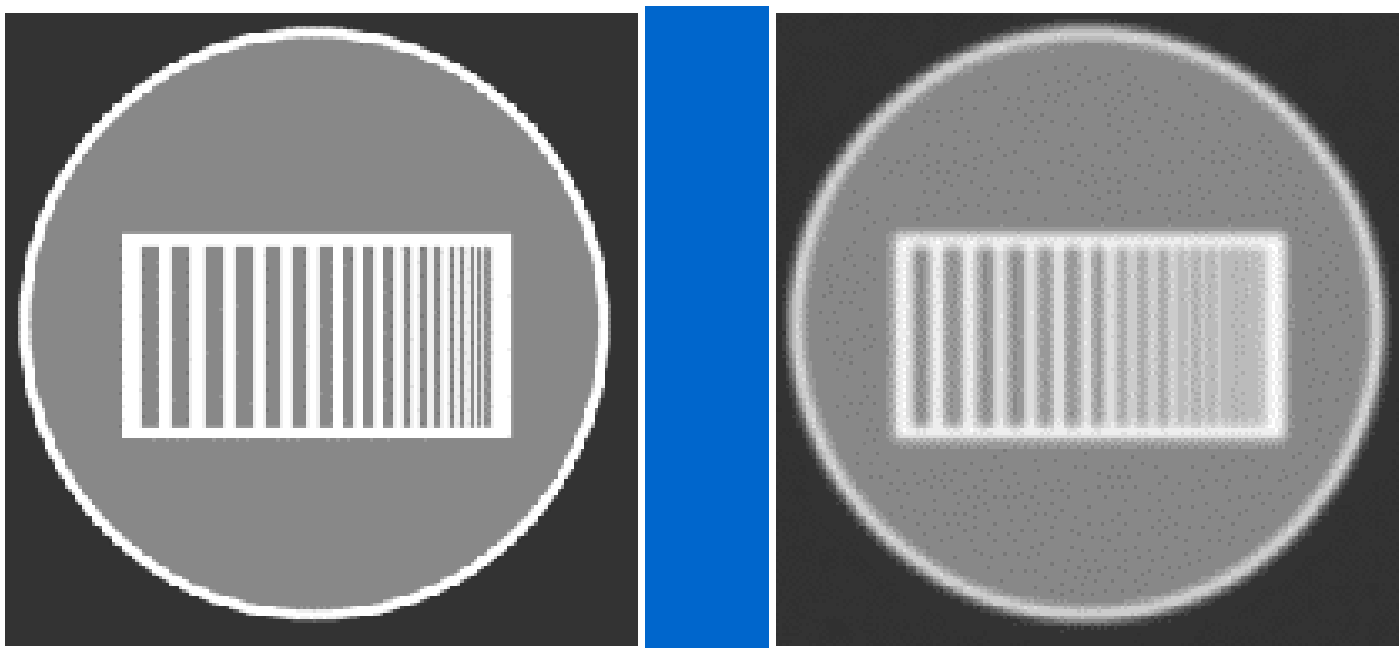
- význam
- vyjádření rozlišení
- měření rozlišení
- faktory ovlivňující rozlišení

Citlivost „z“

- význam
- vyjádření rozlišení
- měření rozlišení
- faktory ovlivňující rozlišení

Prostorové rozlišení a citlivost „z“

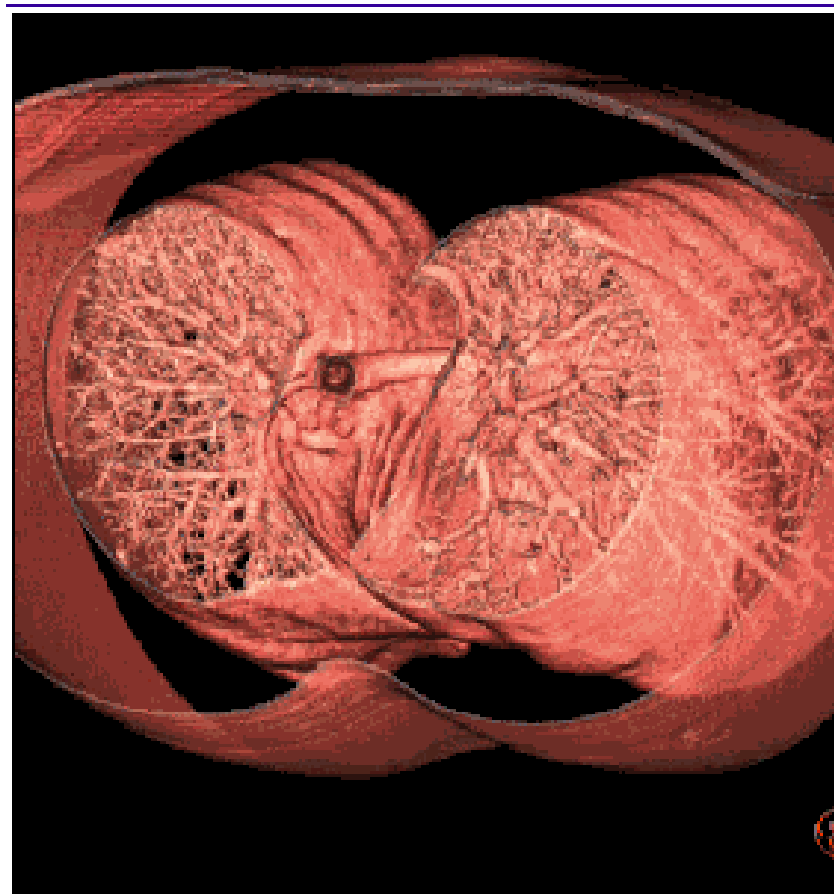
Schopnost vidět (rozlišit) prostorové detaily (oddělené detaily) bez rozmazání

Schopnost CT systému přenést prostorovou informaci z objektu do obrazu

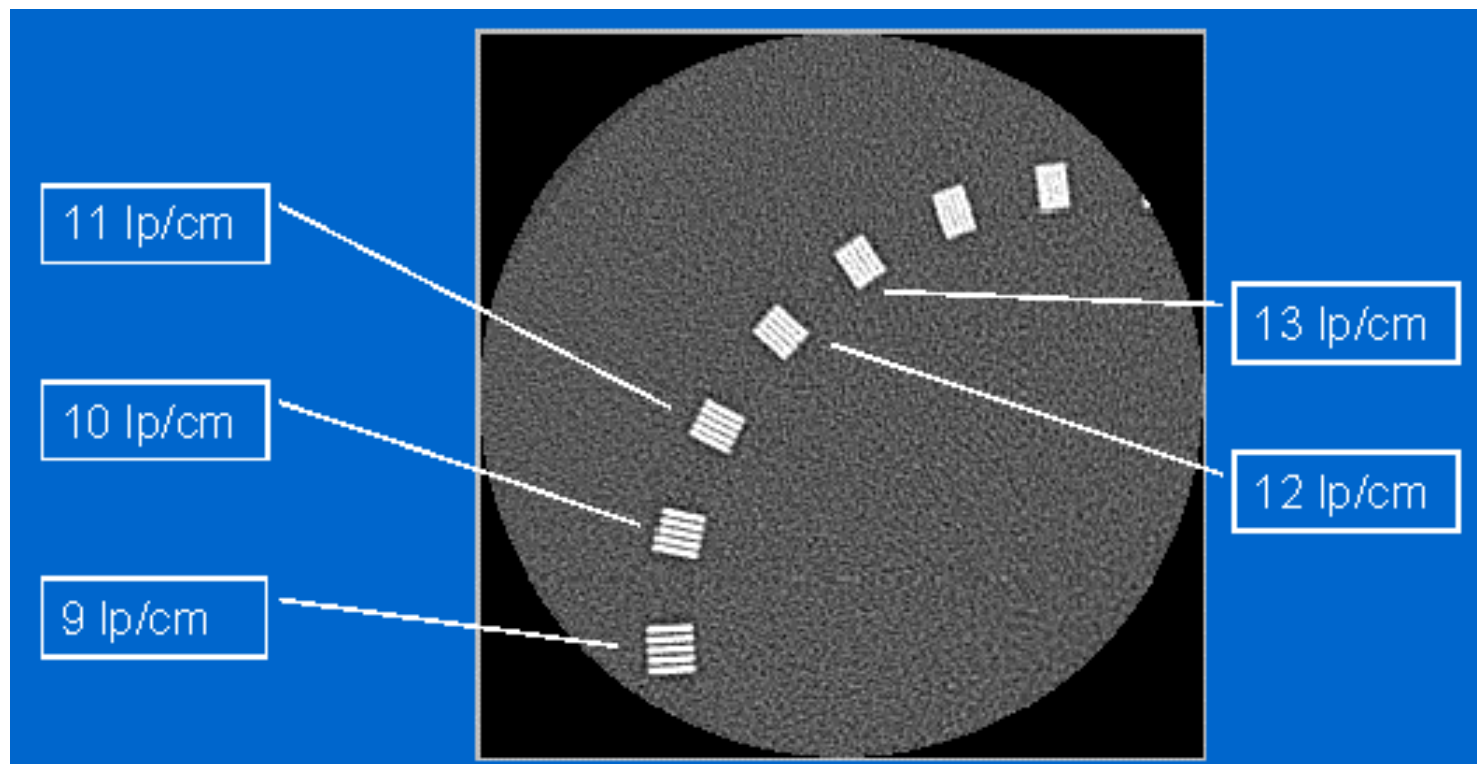
Prostorové rozlišení

- ovlivňuje zviditelnění jemných detailů např. při **zobrazení kostní tkáně, angiografii, neurologii, zobrazení plic a srdce**
- obecně zvyšuje kontrast prostorového zobrazení (snižuje šum)

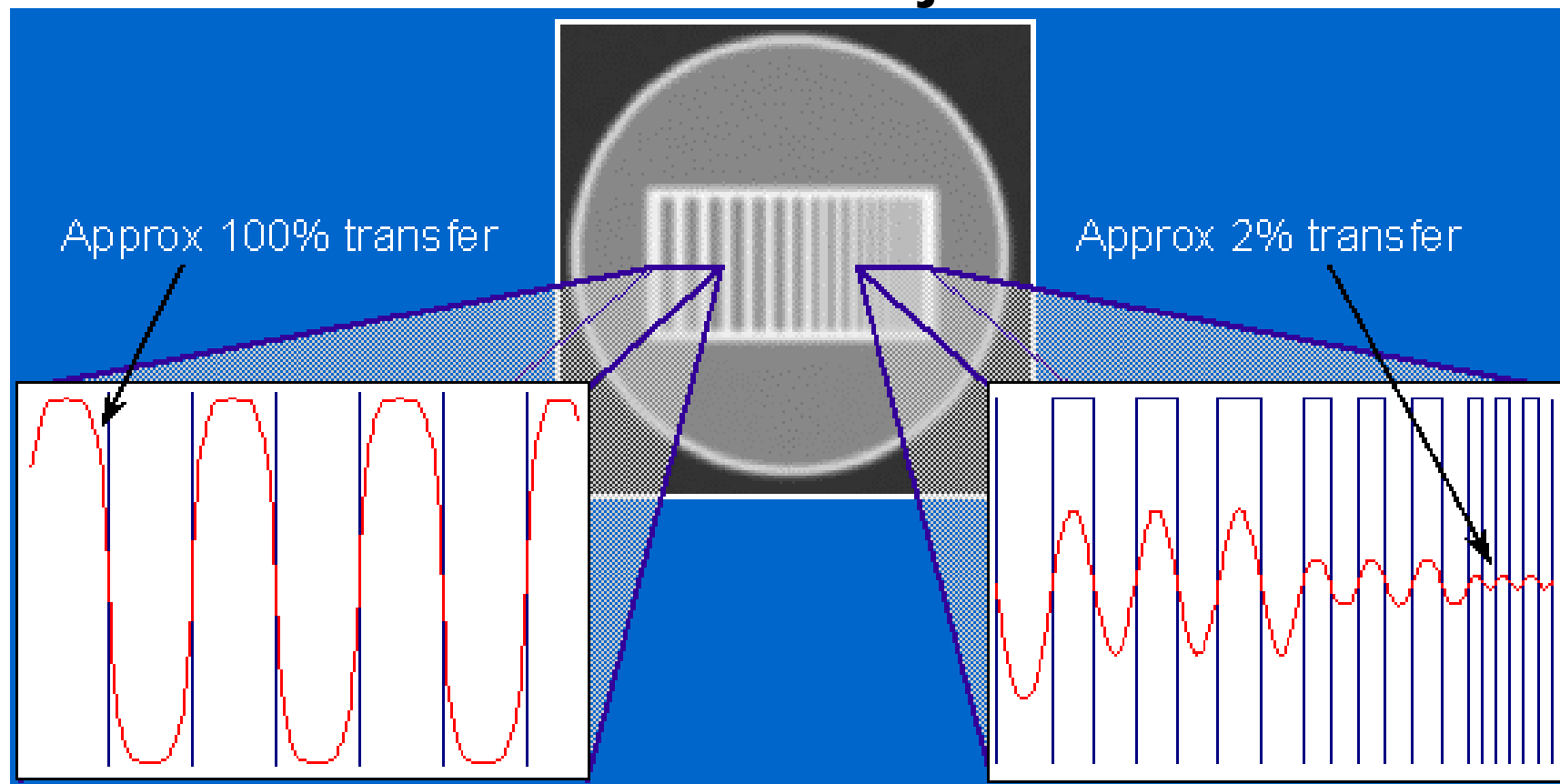
Vyjádření prostorového rozlišení

Počet čar na 1 cm

Vyjádření prostorového rozlišení

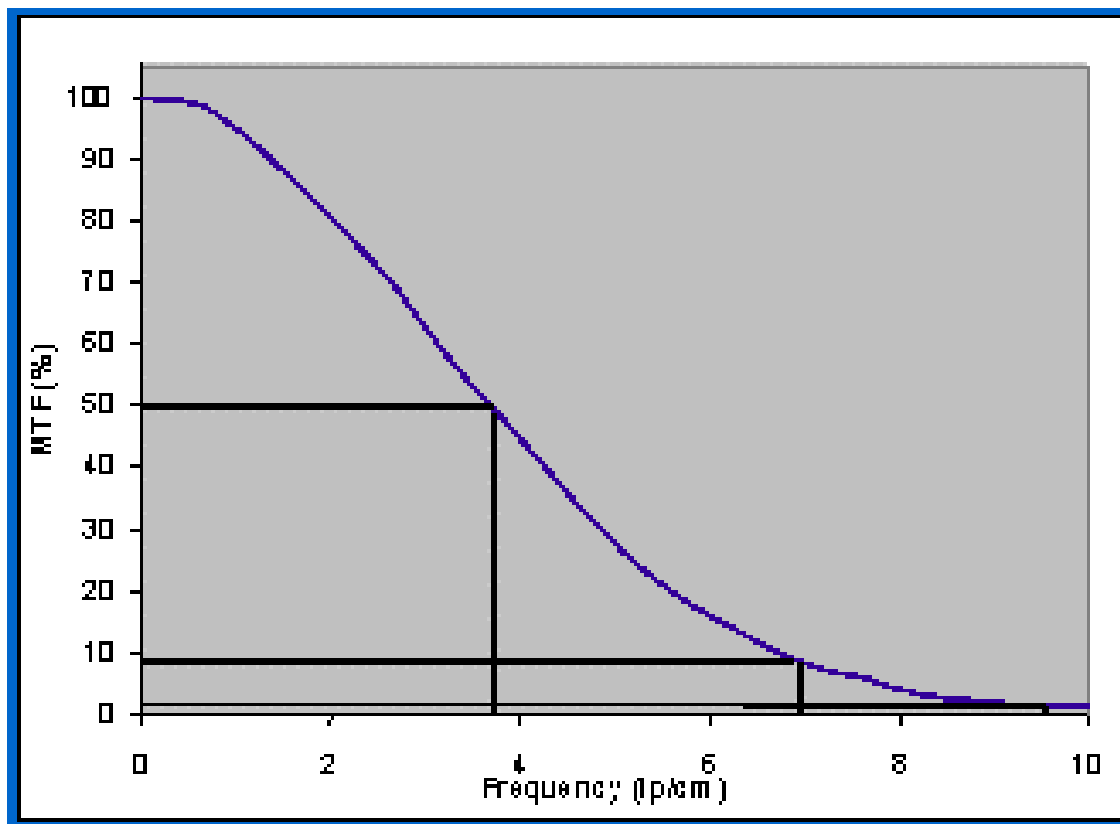
Modulační přenosová funkce (MTF) – kontrast v obraze je spojen s kontrastem v objektu

Vyjádření prostorového rozlišení

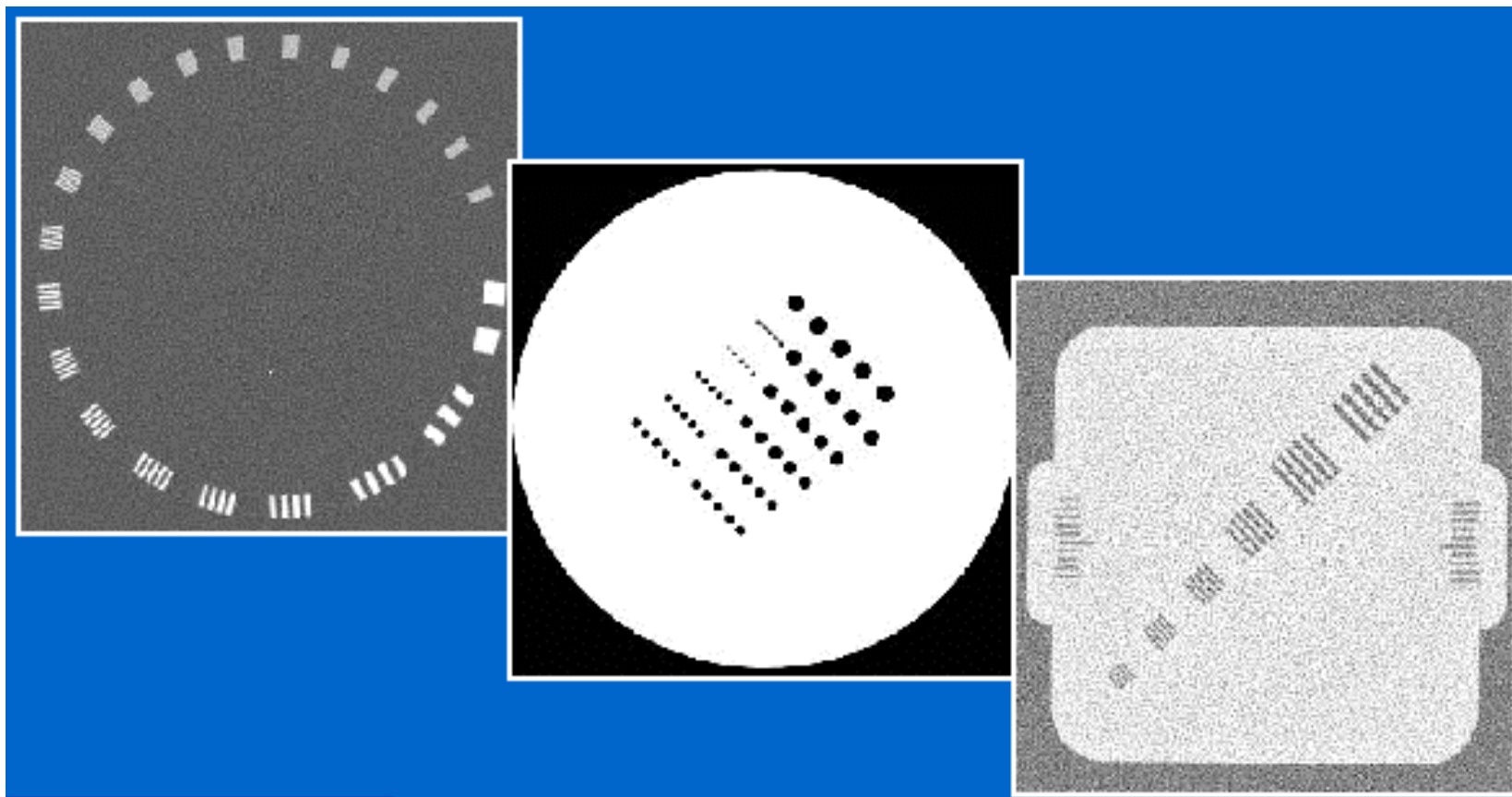
Graf „ořezání“ frekvencí při – MTF_{50} MTF_{10} MTF_2 MTF_0

MTF_2 se blíží hranici vizuálního rozlišení

Měření prostorového rozlišení

Subjektivní – použití mřížových nebo bodových fantomů

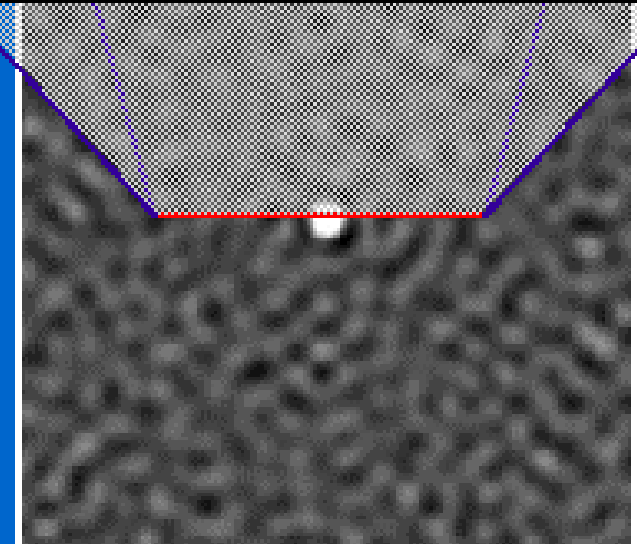
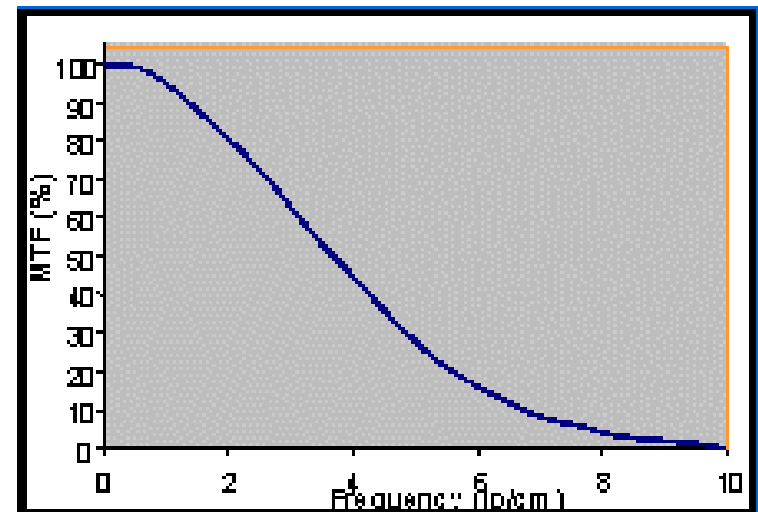
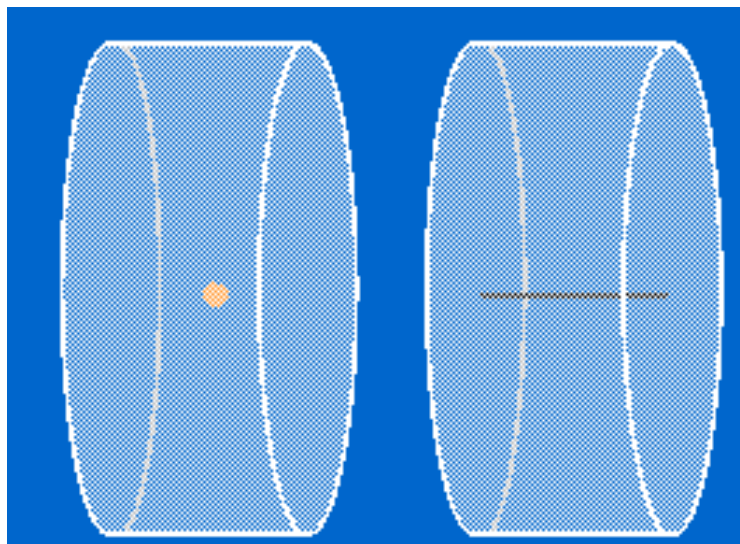

Měření prostorového rozlišení

Objektivní (1)

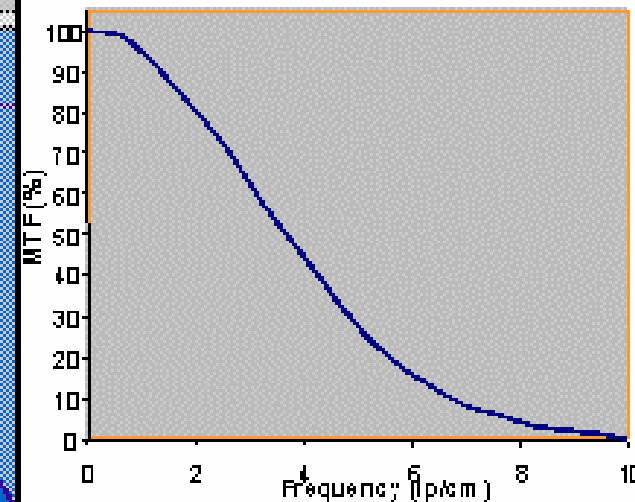
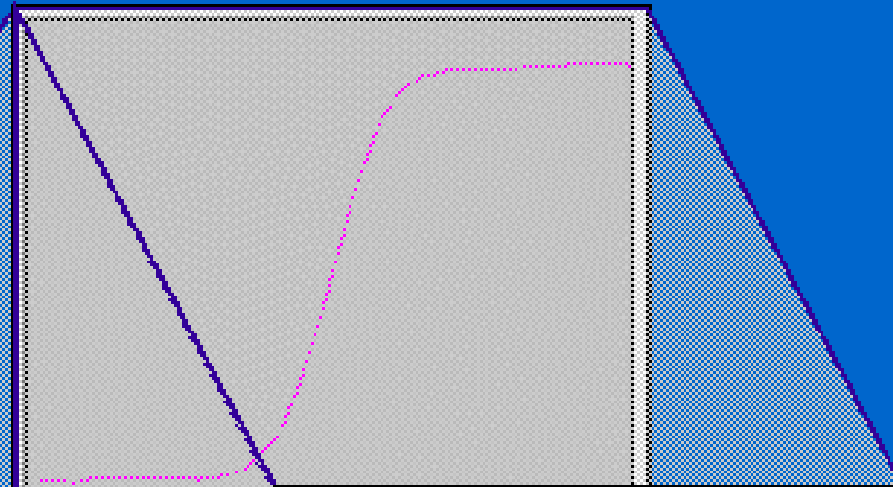
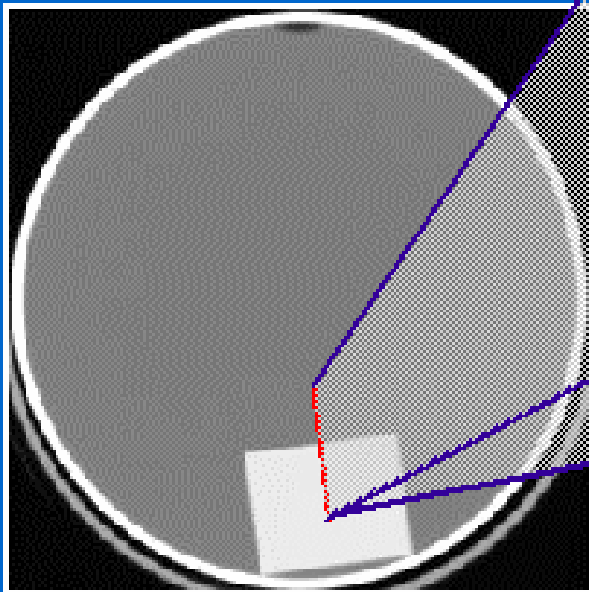
- Bodová funkce šíření
(použití kuličky nebo drátu)
- Použití FT pro MTF

Měření prostorového rozlišení

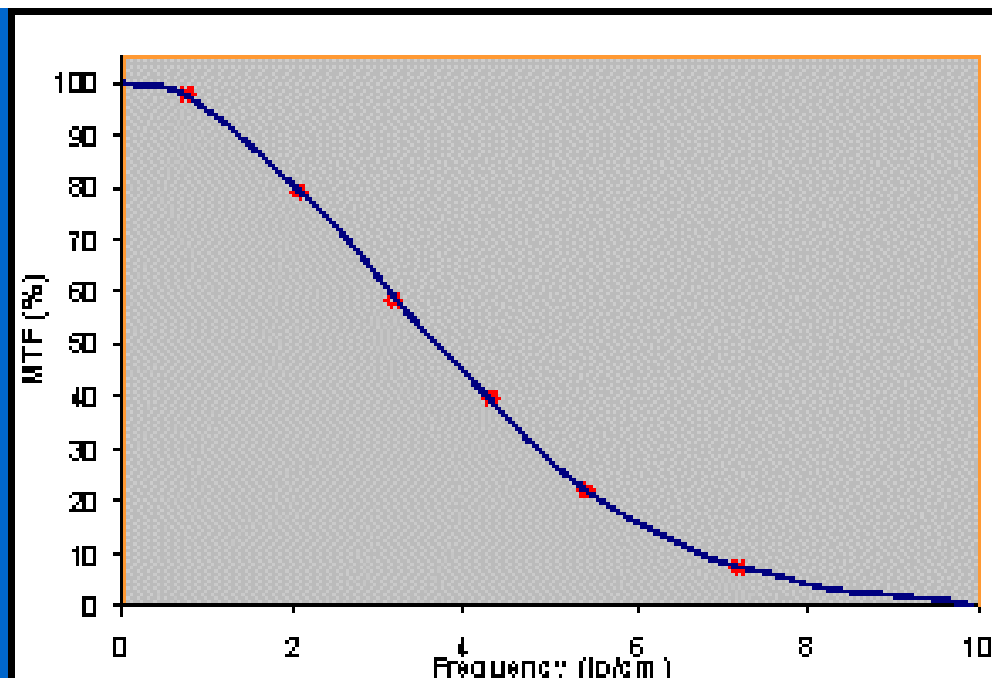
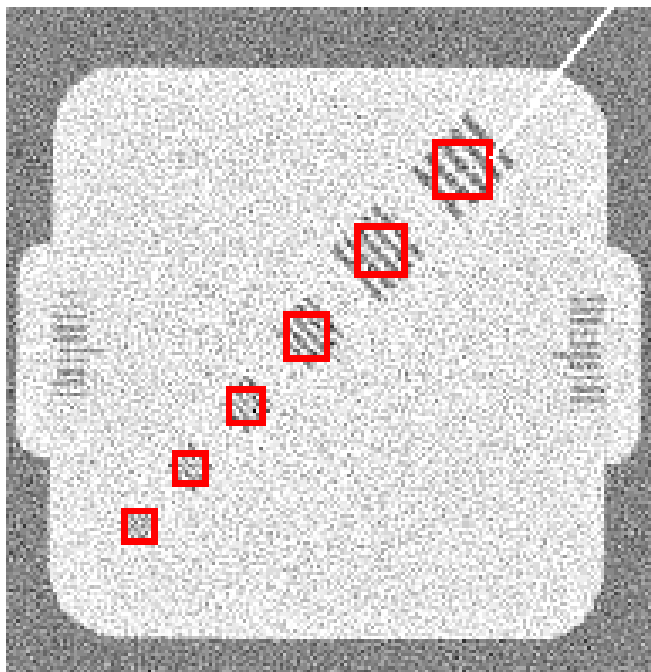
Objektivní (2)

Hranové metody

Měření prostorového rozlišení

Objektivní (3) – měření prostorového rozlišení v rozsahu prostorových frekvencí

Závislost na konstrukci skeneru

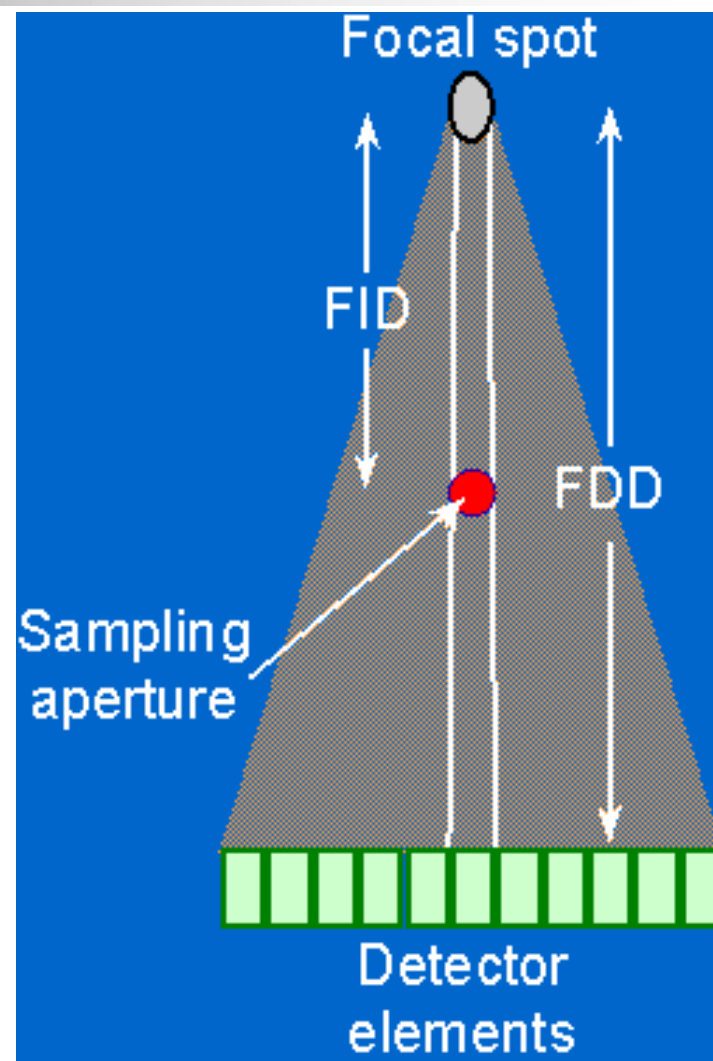
- **efektivní šířka detektoru**
- **vzorkovací kmitočet**
- **speciální techniky pro zlepšení rozlišení**
  - $\frac{1}{4}$ posun detektoru**
  - plovoucí ohnisko**
  - utlumovací hřeben**

Efektivní šířka detektoru

Základní omezení pro prostorové rozlišení

Závislost na

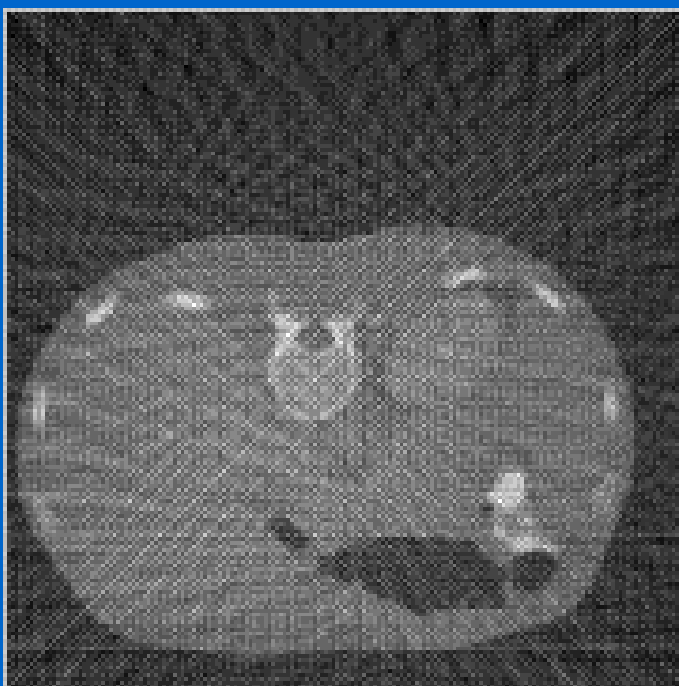
- ohnisku
- geometrii skeneru
- elementárním detektorem

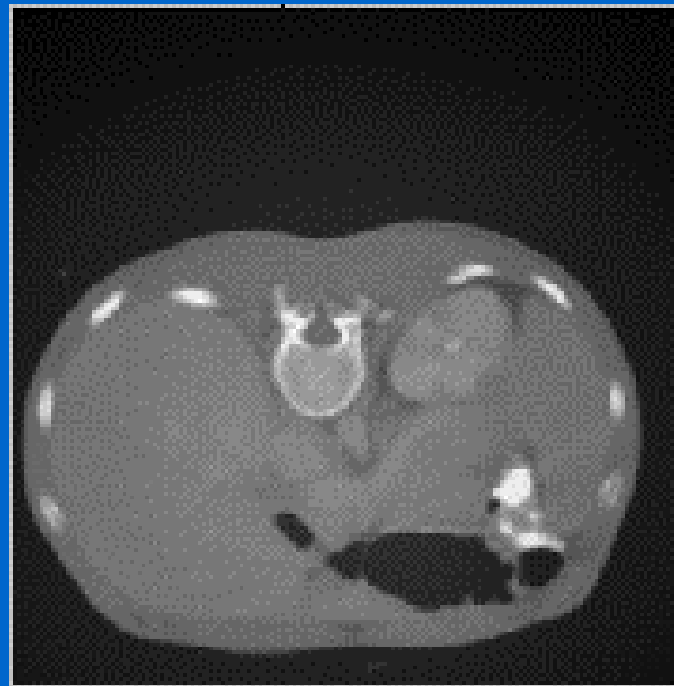

Vzorkovací kmitočet

Vzorkovací kmitočet a skenovací čas určuje počet projekcí na obrázek

128 projections

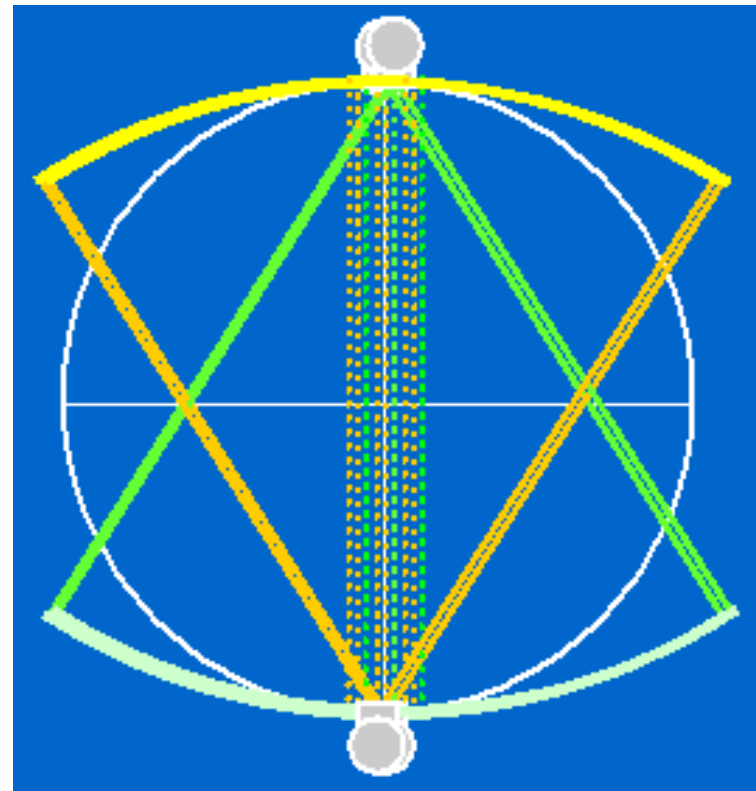

1024 projections

Techniky pro zlepšení rozlišení

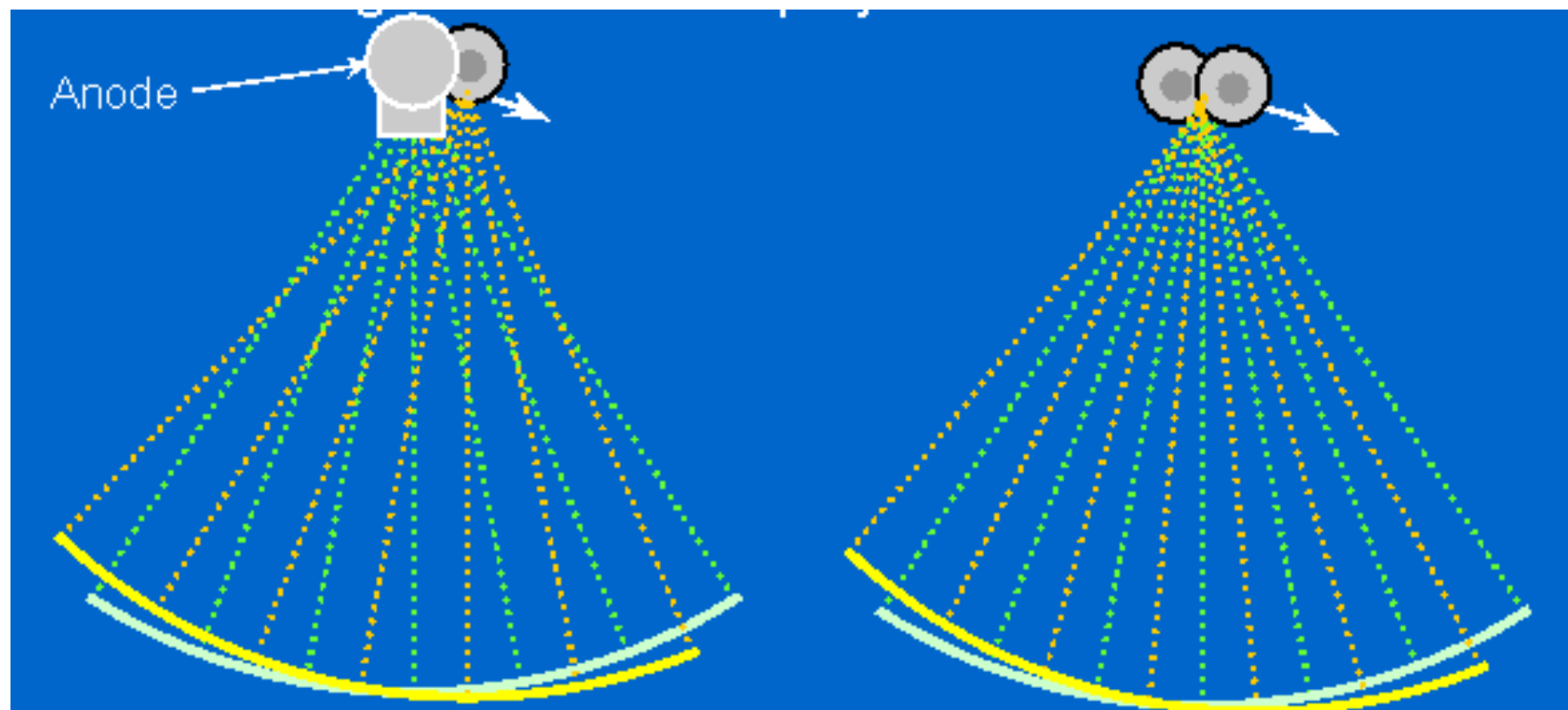
1/4 posuv detektoru

- střed detektoru je vysunut o $1/4$ jeho šířky z ohniskového bodu
- protější posun představuje $1/2$ šířky řezu
- další možnost je kombinace s požitím „plovoucího ohniska“
($1/8$ posun ohniskového bodu)

Techniky pro zlepšení rozlišení

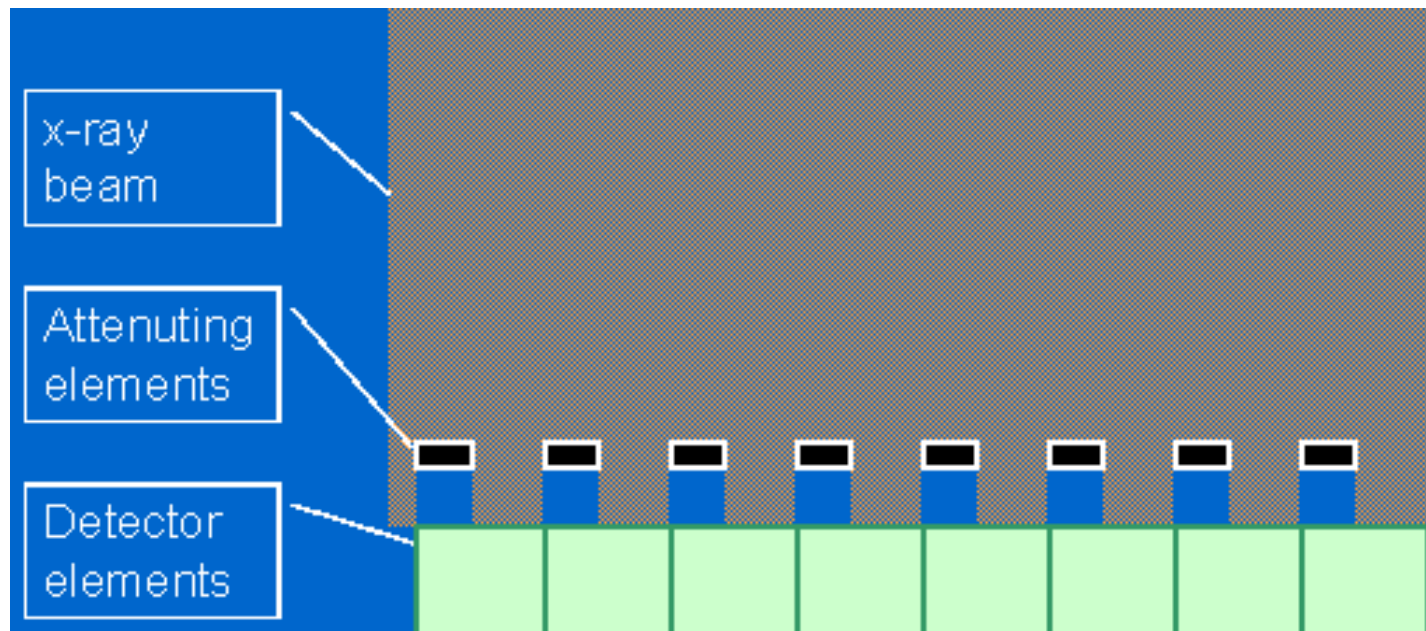
Plovoucí ohnisko

Techniky pro zlepšení rozlišení

Zeslabovací hřeben: omezuje účinnou plochu detektoru

Závislost na parametrech skenování

- **doba skenování/vzorkovací kmitočet**

- pro rychlejší otáčení rentgenky je nutné zvýšit vzorkovací kmitočet (vyhnutí se pod-vzorkování)

- **velikost ohniska**

- menší ohnisko redukuje účinnou šířku detektoru

- omezené ohnisko z důvodu snížení proudu (mA) nebo volbou užšího řezu

Závislost na rekonstrukčních parametrech

Rekonstrukční filtr

- konvoluční jádro omezuje rozlišení. Rozlišení musí být vyváženo s šumem

Velikost pixelu

Není možné rozlišit detaily menší než velikost 1 pixelu

- omezení rekonstrukčním zorným polem
- omezení rekonstrukční maticí hodnot

Rozlišení u spirálových systémů a systému s násobnými řezy

- **prostorové rozlišení by mělo být stejné u obou systémů**
- **Rozlišení v rovině by se nemělo měnit při použití různého počtu řezů (1, 4, 6, 8, 16)**

Citlivost v podélné ose „z“

Měření citlivosti skenování skeneru podél osy těla pacienta

Rovněž známy pojmy:

- **efektivní tloušťka řezu**
- **obrazová tloušťka řezu**

Rozlišení v ose „z“

Důležité pro 3D rekonstrukci obrazu

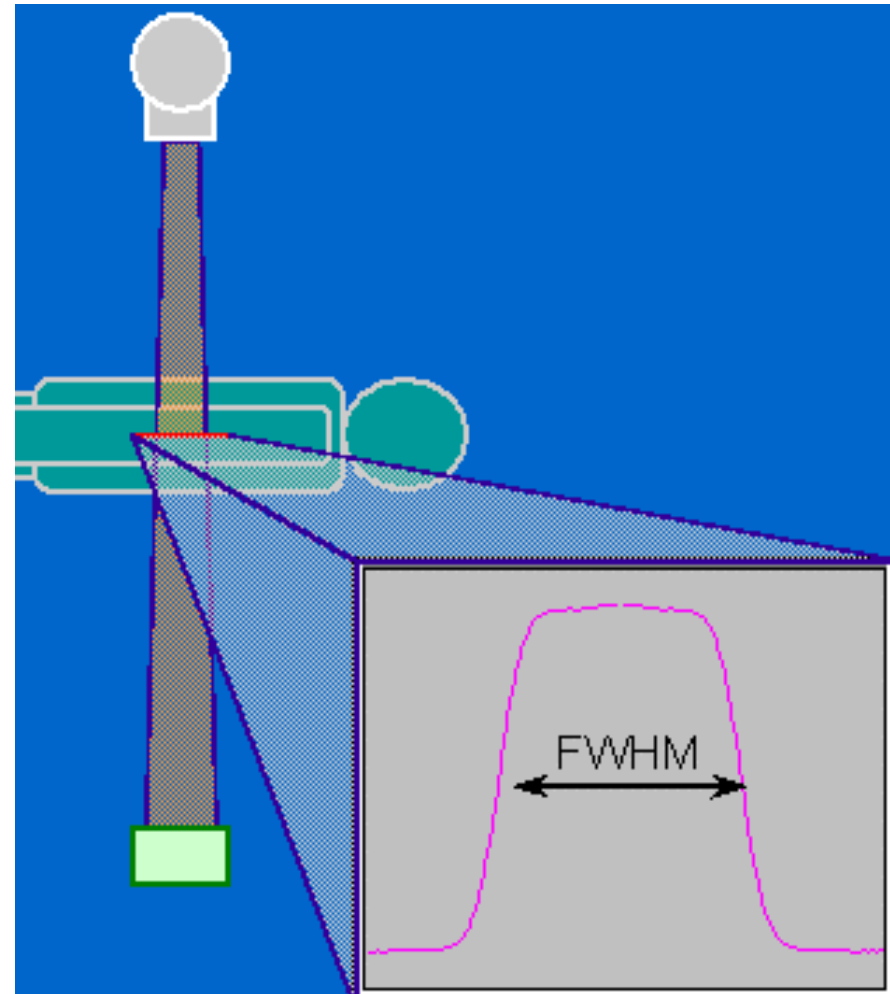

Vyjádření citlivosti v podélné ose „z“

FWHM – často uváděný údaj

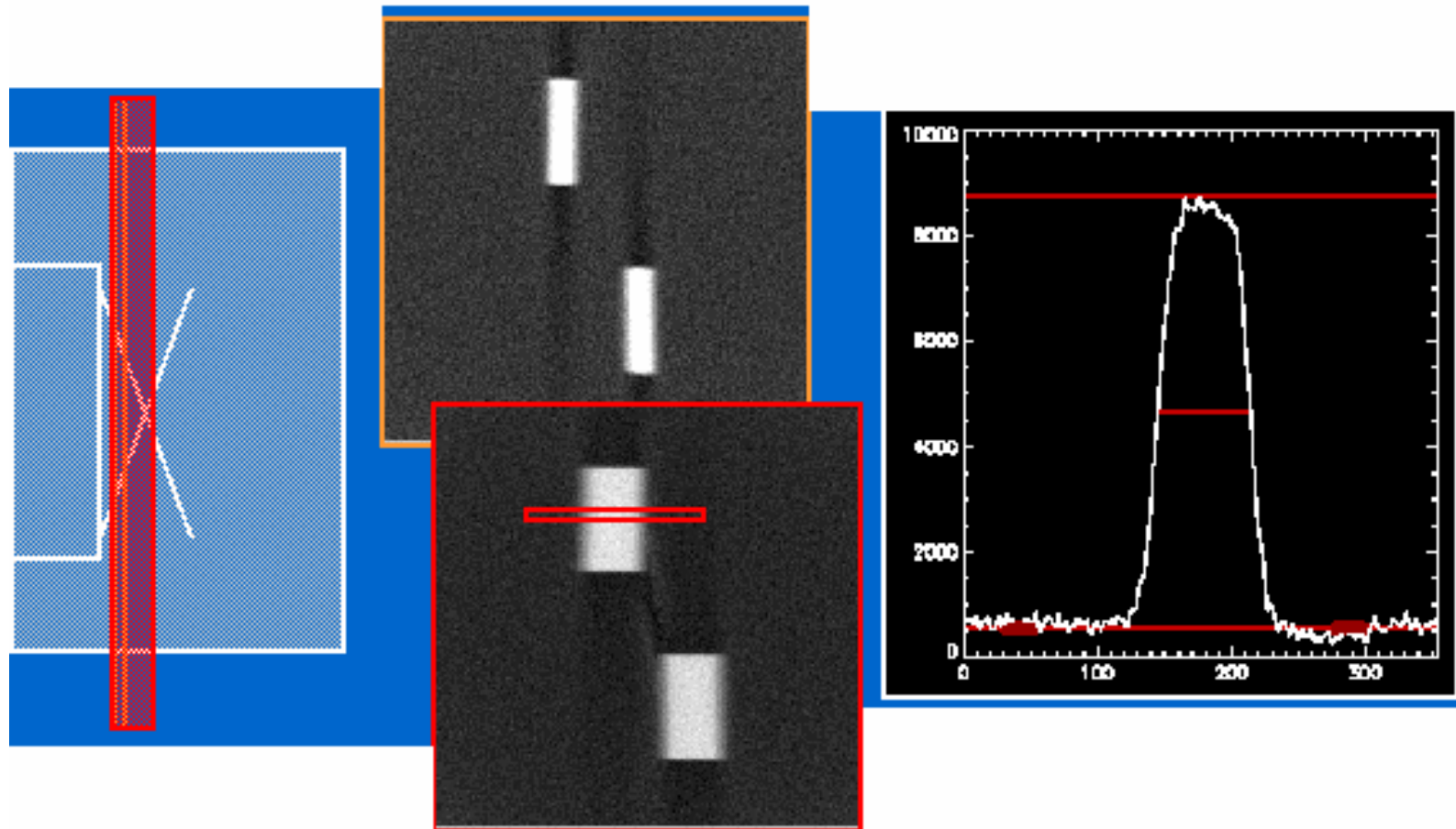
Měřeno ve fokálním bodě

Ideálním tvarem by měl být obdélník (reálný profil zaoblený)

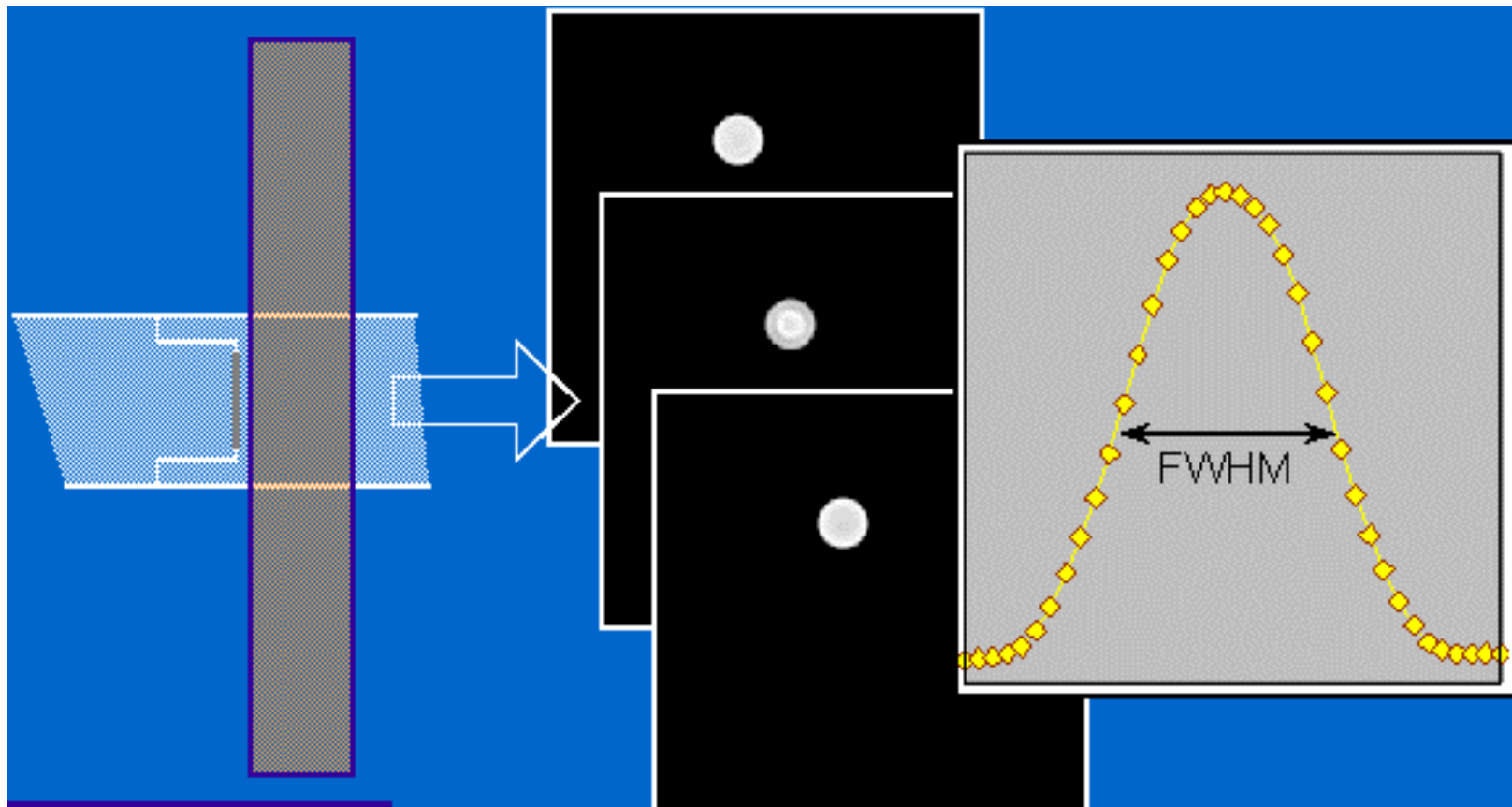
Měřicí metody (1)

V podélném směru je nakloněná rovina.

Měřicí metody (2)

Použití disku nebo kuličky

Významnost

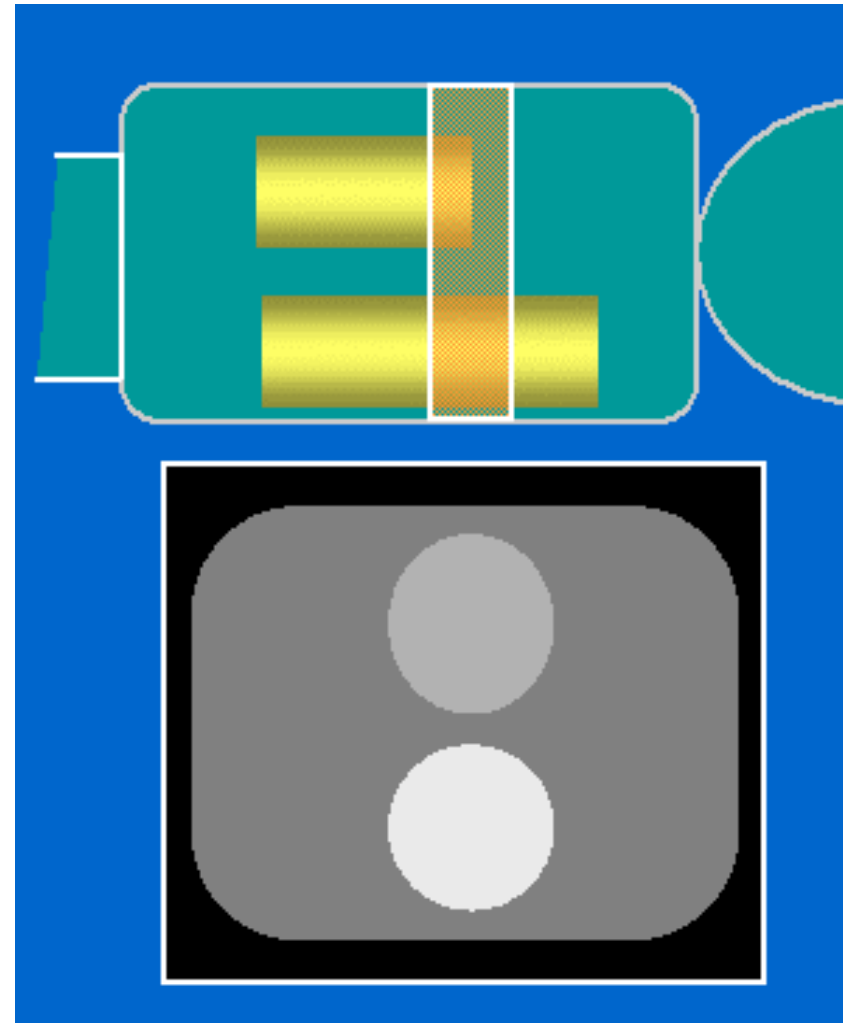
- **Ovlivnění šumu – užší řez dává méně fotonů**
- **Ovlivnění CT čísla a obrazového kontrastu**
vliv elementárního objemu
vizualizace malých objektů
- **Geometrická účinnost**
optimální užití dávky záření

$GÚ = \text{citlivost „z“} / \text{šířka řezu}$

Vliv na CT číslo

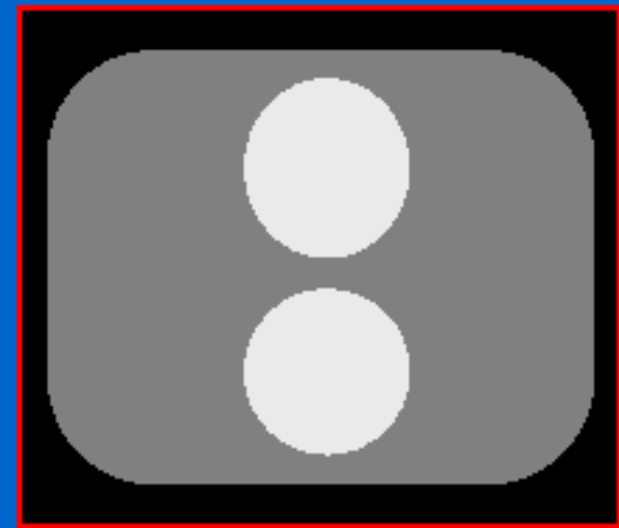
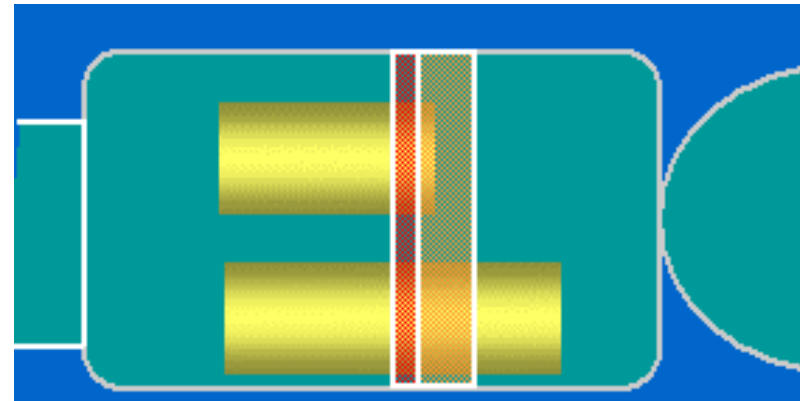
**Je-li objekt spojitý v ose „z“,
nemění se CT číslo**

**Pokud se objekt v podélném
směru mění, mění se v
závislosti na citlivosti v ose „z“
rovněž CT číslo**

Vliv na CT číslo (částečný objem)

Pro získání korektního CT čísla
je třeba volit „z“citlivost
odpovídající menšímu objemu
běžného řezu

Vliv na kontrast a viditelnost

Tenký řez a šum

**Užší řezy jsou více
zašuměné než tlustší řezy**

**(na detektor dopadá méně
fotonů)**

Tenký řez a kontrast

**Užší řezy mají větší
kontrast za předpokladu,
že jsou objekty menší než
tloušťka řezu**

**Optimální situace nastane v případě, kdy „z“ citlivost je
rovna tloušťce řezu**

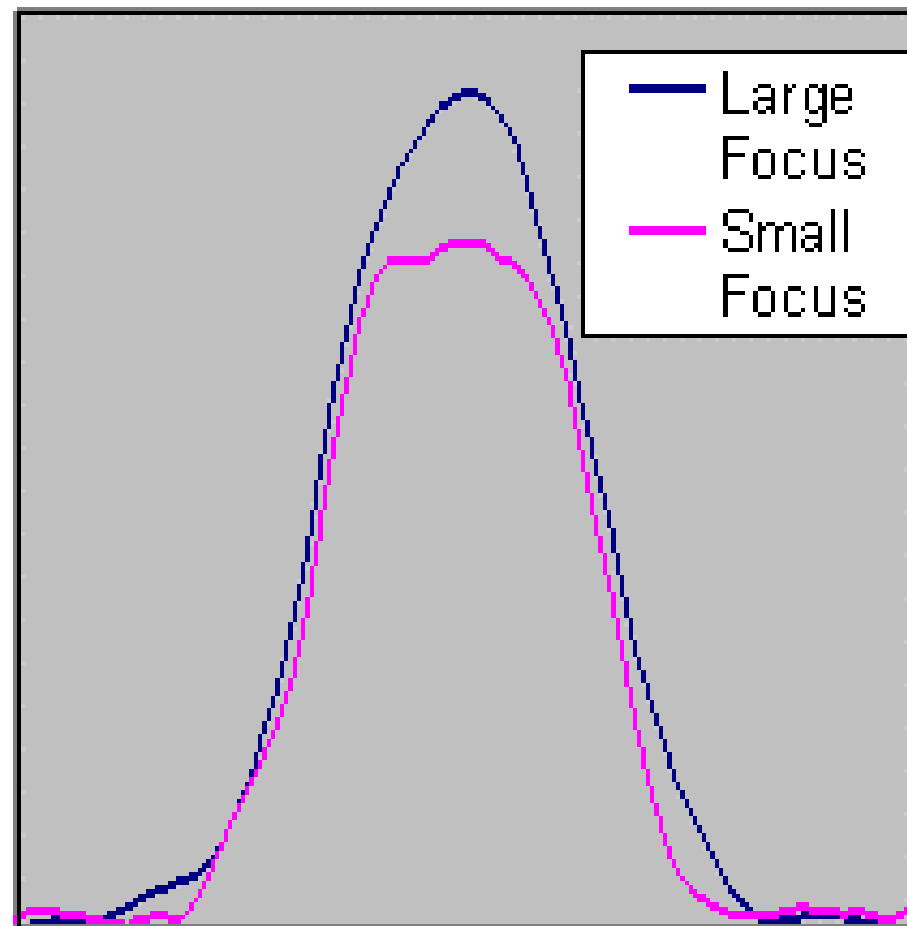
Faktory ovlivňující „z“ citlivost

Kolimace řezu

Optimálně je „z“ citlivost rovna kolimovanému svazku

Velikost ohniska

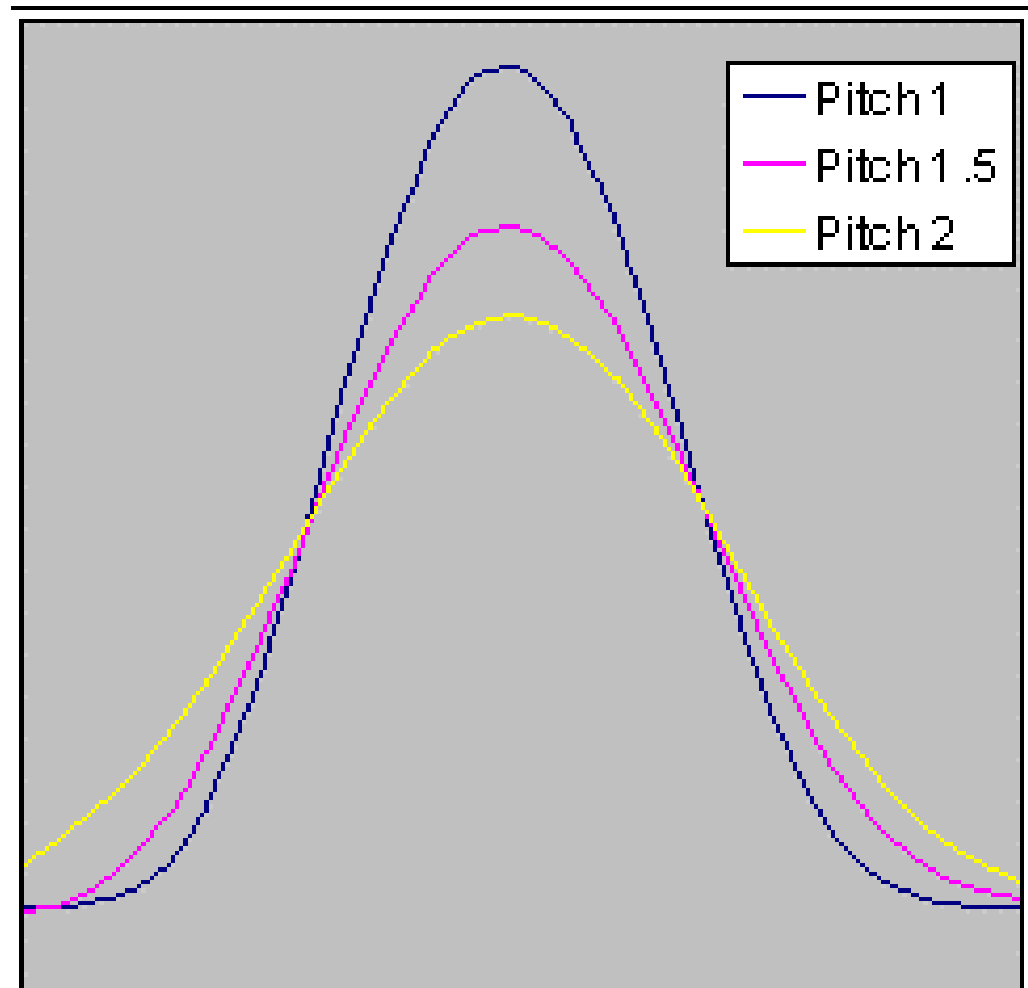
Speciálně pro úzké kolimované svazky může malé ohnisko zlepšit „z“ citlivost

„z“ citlivost u spirálového skenování

Spirálová „z“ citlivost se odlišuje od axiální „z“ citlivosti v důsledku interpolačních algoritmů

Větší krok znamená delší interpolační vzdálenost a tedy rozšíření profilu „z“ citlivosti (jeden řez) a nižší kontrast

„z“ citlivost u spirálového skenování (interpolátor)

- **180° interpolátor dává spirálovou „z“ citlivost úměrnou axiální „z“citlivosti**
- **360° interpolátor dává 30% zvýšení „z“citlivosti oproti axiální**
- **Multi-slice – různorodost interpolátorů**
- **Multi-slice – pro široký rozsah stoupání šroubovice může být „z“ citlivost udržena v širokých mezích**

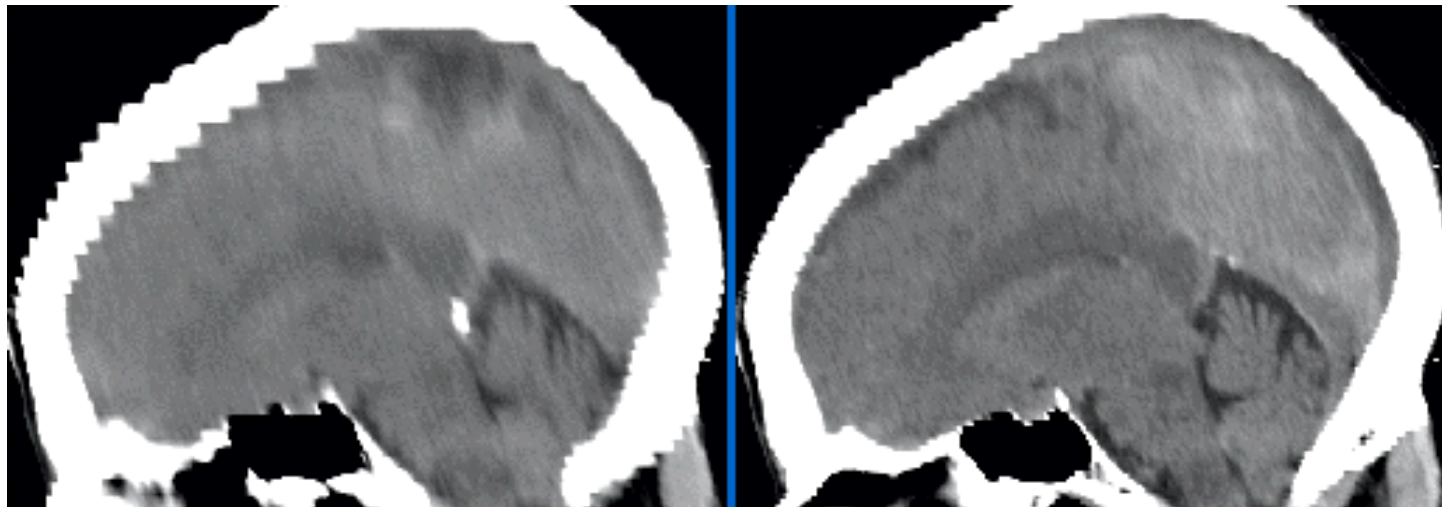

Helical „z“ citlivost - překryv

Překrývající se rekonstrukce je doporučována pro zvýšení „z“citlivosti a zvýšení kontrastu

Pro jednotlivé řezy se doporučuje jejich 60% překrývání

Závěr a diskuze

- **Prostorové rozlišení a „z“ citlivost jsou obvykle považovány za rozdílné parametry**
- **Ve skutečnosti je „z“citlivost rozšířením prostorového rozlišení do 3. rozměru**
- **Multi-slice skenování znamená převedení CT na zařízení pro 3D zobrazení**
- **Strukturní rysy jsou 3D, proto i rozlišení by mělo být stejné ve všech dimenzích**